

AHISKA'NIN SON GÜNLERİNE DAİR BİR BELGE



Tercüme: Yr. Doç. Dr. Leyla DERVİŞ

Çarlık Rusya'sının Lenin ihtilâliyle yıkılmasından sonra Kafkasya'da da şartlar değişmişti. Rusya'da yeni iş başına gelmiş olan Bolşevik yönetim, Brest-Litovsk Antlaşması'yla, 1878'de Türkiye'den kopardığı yerleri iade etmeye razı oldu. Hatta Batum Konferansı'nda Ermeni ve Gürcüler de Kars, Ardahan, Batum ve Ahıska'nın Türkiye'ye katılmasını kabul ettiler. Fakat 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nden sonra bölgeye gelen İngiltere'nin de kıskırtmasıyla Ermeniler Kars'ta, Gürcüler de Ahıska, Ardahan ve Artvin'i ele geçirmek için her türlü yola başvurdular. Tabii onların bu hareketi yerli ahalinin tepkisiyle karşılaştı.

Aşağıdaki Rusça gazete kupüründe Gürcistan hükûmetinin silâhlı kuvvetleri tarafından Ahıska ve Ahılkelek ilçelerinde sıkıyönetim ilânından sonra halka hitaben yayınlanan askerî bir tebligatı sunuyoruz. Kendisini bölgenin genel valisi olarak takdim eden Tümgeneral Kvinitadze ve onun Genel Sekreteri Albay Gvelesiani'nin imzalarını taşıyan tebligat, bölge halkını sindirmek ve gözdağı vermek için düzenledikleri birtakım müeyyideler ve cezaları bildirmektedir.

Gürcistan Millî Arşivindeki Rusça belgenin tercümesi şöyledir:

Gürcistan Cumhuriyeti Hükûmetinin Emirnamesiyle Ben Kvinitadze, Ahıska (Akhaltsikhe) ve Ahılkelek (Akhalkalaki) ilçelerinin genel valisi olarak atandım ve aynı zamanda bu ilçelerde (Ahıska ve Ahılkelek şehirlerinde) SIKIYÖNETİM ilân edilmiştir.

Sorumluluğumda olan Ahıska ve Ahılkelek sakinlerine ve yetkili mercilere bu durumu bildirerek açıklıyorum!

1. Sıkıyönetim kararı kapsamına giren bölgeler, İl Genel Kurulu (Общее Губернское Учреждение) Yönetmeliği Cilt:11 Madde:23'e eklenen kararlar gereğince yönetilmektedir.
2. Uyezdlerde (İlçelerde) sıkıyönetim ilân edilmesi sebebiyle kamu düzenini ve devlet güvenliğini sağlamakta olan hükümlerin geçerliliği sona ermekte ve (Уст.Пред.Прест.ст. I прим. II Прил. I) bütün bu yetkiler ordu komutanına



geçmektedir.

3.Madde:10,11,12 ve 23. maddeye ek olan hükümler doğrultusunda bütün emirler ordu komutanına verilmiştir. Bunlar:

- 1) Savaş ihtiyaçlarını karşılayabilecek mesleklere sahip olan kişilerin ikametgâh yerlerinden uzaklaşmalarını yasaklamak;
- 2) Şahsî ya da toplu olarak mal varlıklarına el koymak;
- 3) Ordu ihtiyaçları için gerekli olabilecek araç gereçlerle malzemelerin, aynı zamanda taşıma araçlarının, her türlü gıda, hayvan yemi, odun ve diğer ihtiyaç maddelerinin bölgeden çıkışını yasaklamak;
- 4) Yukarıda 2. ve 3. maddelerde geçen konularda askerî komutanları ve diğerlerini yetkilendirmek.
4. Sivil yetkililerin askerî yetkililere karşı olan sorumlulukları yasanın 23. maddesine eklenen 13, 14, 15 ve 16. alt maddelerine göre belirlenmelidir.
5. Sıkıyönetim ilân edilen bölgelerde ordu mensubu olmayan ve sivil kuruluşlarda çalışanlar, savaş dönemi hukukuna göre aşağıdaki suçları işledikleri durumlarda askerî mahkemelerce yargılanacak ve cezalandırılacaklardır:
 - 1) Vatan hainliği ve iktidar partisine karşı isyan etmek.
 - 2) Kasıtlı olarak kundakçılık eylemi yapmak veya kasten imhaya çalışmak ya da askeri teçhizatı, savaş gereçlerini, savunmada veya saldırıda kullanılabilir her türlü malzemeleri, aynı zamanda gıda rezervlerini ve hayvan yemlerini harap etmeye çalışmak.
 - 3) Savaş bölgesinde su tesisatı, köprü, su barajı, alavere havuzu, baraj savağı ve tersanelere zarar vermek, sel gelmesi ya da su temini sıkıntısı olması ihtimaline karşı uyarıda bulunmayı ihmal etmek, su kuyusu, bataklık-bozuk araziden geçen tahtadan yapılmış köprü (corduroy road), yol, sığ yer veya diğer geçiş yollarını kasıtlı olarak imha etmek veya büyük hasar vermek.
 - 4) Telgraf, telefon veya iletişim aracı olarak kullanılan diğer araç gereçler; demiryolu, tren vagonları veya demiryolu seyahat güvenliği için kullanılan yol işaretleri gibi kamu eşyalarını kasıtlı bir şekilde imha etmek veya büyük hasara uğratmak.

- 5) Tersane ve askeri birimlerin muhafızlarına veya nöbetçilerine saldırmak, askeri muhafızlara veya askeri ve sivil rütbeli milislere karşı silahlı direnişte bulunmak, nöbetçi veya askeri muhafız ve rütbeli milisleri öldürmek.
6. Sıkıyönetim dâhilinde olan bölgelerde kamu güvenliğinin sağlanması ve devlet düzeninin korunması maksadıyla yetki ve yükümlülükler bölgenin genel valisine verilmiştir.
7. Genel valiler veya onlar tarafından yetkilendirilen kişiler aşağıdaki yetkilere sahiptir:
 - 1) Kamu düzeni ve devlet güvenliği ihlallerini önlemek amacıyla taşınmaz mal sahiplerinin ve yöneticilerin yükümlülüklerini gözlemleme ve mal sahibi tarafından yetkilendirilen yönetici kişileri belirleme işlemlerinde ve işten çıkarma yöntemlerine ilişkin zorunlu düzenlemeler içeren emirler yayımlamak;
 - 2) Bu tür zorunlu düzenlemelerin ihlali durumunda ÜÇ ayı kale hapsi veya ÜÇ BİN rubleyi geçmeyecek cezalar belirlemek;
 - 3) Madde 1'de açıklanan ve madde 2'de belirlenen zorunlu düzenlemeler doğrultusunda cezalı olanlara yönelik hükümleri yerine getirmek;
 - 4) Bir ceza gerektirici suç ve kabahatlerin işlenmesi durumunda mahkeme huzurunda genel prosedüre tabii tutulması yerine önceden kamuya duyurulması halinde ve madde 2'de geçen ceza miktarını aşmayacak şekilde idari çözümlemeye dönüştürmek;
 - 5) Mahkeme mercilerine henüz devir edilmeyen her bir soruşturma veya tahkikat dosyası için iki haftayı geçmeyecek bir süre zarfında incelenmek üzere Savcılıktan sunulmasını talep etmek;
 - 6) Madde 20'de belirlenen yönetmelik ve savaş zamanı yasaları gereği bazı davaları askeri mahkemeye sevk etmek;
 - 7) 6 ve 7 (19) madde başlıklarında geçen askeri mahkemelerin verdiği kararları onaylamak;
 - 8) Her türlü milli, kamu ve özel toplantıları yasaklamak;
 - 9) Belirli bir süreliğine ya da ilan edilen sıkıyönetim süreci boyunca her türlü ticari ve sanayi kuruluşlarının kapanışı için emirler vermek;
 - 10) Olağanüstü toplantılara izin vermek, bir dahaki sınıf, şehir ve ilçe kuruluşlarının toplantılarını askıya almak ve kapatmak, gündemden çıkarılması gereken konuları belirlemek;
 - 11) Sıkıyönetim süreci boyunca süreli yayınların faaliyetlerini durdurmak;
 - 12) Eğitim kuruluşlarını bir ay süreyle kapatmak, ordu komutanın onayıyla – kurum yetki-

lilerini de bilgilendirilerek- sıkıyönetim süreci bitinceye kadar eğitim kuruluşlarını kapatmak;

13) Sıkıyönetim bölgesi olarak ilan edilen yerlerde bazı kişilerin bulunmalarını yasaklamak;

14) İçişleri Bakanlığı'na bilgi verilerek bazı bireyleri en fazla sıkıyönetim süreci bitinceye kadar daha sıkı gözetim altında tutulmaları için Cumhuriyet'in iç yerleşim yerlerine sevk etmek, yabancı uyruklu vatandaşları ise sınır dışı etmek;

15) Sıkıyönetim süreci içerisinde gayrimenkul veya taşınır malların kullanılmasında suç teşkil eden işlemlerin tespiti veya yönetim ihmalleri neticesinde toplum için tehlikeli olabilecek sonuçlar doğurması durumunda gayrimenkuller üzerine haciz, taşınır mallara ve gelirene el koymak;

16) Sıkıyönetim süresi boyunca ilk üç basamak yönetiminde bulunmayan ve sınıf, şehir ve ilçe kuruluşlarında seçimle çalışan kişiler dışında bütün birim memurlarını ve diğerlerini görevden uzaklaştırmak.

Ahıska ve Ahılkelek Uyezdlerin Genel Valisi
Tümgeneral Kvinitadze

Genel Sekreter
Albay Gvelesiani

General Giorgi Kvinitadze, 1874'te Tiflis'te doğdu. Çarlık Rusya'sı askerî okullarında oldu ve Rus üniformasıyla Rus ordusunda subay oldu. 1905-Rus-Japon harbine katıldı. Çarlık yıkıldıktan sonra 1918'de kurulan Kafkas Hükûmetinde Savunma Bakan yardımcısı oldu. Çarlık devrinden eline geçen asker ve silâhlarla, 1919'da silâhlı gücü olma-yan Ahıska'nın Türk ahalisini ezme ve sindirme harekâtını yönetti. 20 Nisan'da Ardahan ve Artvin'i işgal eden ordunun da komutanıydı. Bolşevik hücumları sırasında Gürcistan ordusu başkumandanıydı. 1921 Şubat'ında Kızılordu'ya yenilince İstanbul'a kaçtı ve bir süre burada kaldıktan sonra Fransa'ya gitti. Orada hatıralarını yazdı ve 1970'de Paris'in bir banliyösünde öldü. Bugünkü Gürcistan onun adını yaşatmak için 2006 yılında Tiflis'de bir so-kağa onun adını verdi.



Gürcü Subayı Kvinitadze
Rus Çarlığı üniformasıyla.